WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 26 września 2017 r.

ZP-KNPS.431.5.2.2017.MWK

Pani
Renata Andrysz
Dyrektor
Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011 r., Nr 126, poz. 718) kontrolerzy Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu: Monika Witkowska – Kubas – przewodnicząca zespołu i Marta Waniszewska – członek zespołu, przeprowadzili w dniach 16-18 maja 2017 r. kontrolę kompleksową w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu ul. Bohaterów II Armii Wojska Polskiego 8. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 15 grudnia 2016 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego planem kontroli na I półrocze 2017 r.

Zakres tematyczny kontroli obejmował realizację zadań zawartych w art. 6 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2016 r.

Ustaleń kontroli dokonano na podstawie analizy materiałów merytorycznych, dotyczących realizowanego zadania oraz informacji i wyjaśnień złożonych przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (zwanego dalej PCPR lub Centrum) – Panią Renatę Andrysz. W okresie objętym kontrolą funkcję Dyrektora jednostki pełniła Pani Renata Andrysz, która jest osobą odpowiedzialną za wykonywanie zadań w zakresie kontrolowanych zagadnień. Doręczony protokół z przedmiotowej kontroli zawierał ustalenia dokonane w oparciu o udostępnioną w toku kontroli dokumentację oraz złożone wyjaśnienia. Do protokołu wniesiono zastrzeżenia, w związku z powyższym został sporządzony do niego Aneks nr 1, podpisany dnia 28 sierpnia 2017 r.

Działalność jednostki, w zakresie kontrolowanego zadania, oceniam **pozytywnie z nieprawidłowościami.**

Na powyższą ocenę wpływ miały następujące ustalenia:

- opracowanie i prawidłowe wprowadzenie uchwałą Nr X/84/11 Rady Powiatu Zgorzeleckiego z dnia 28 lipca 2011 r. Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- realizacja zadań służących działaniom profilaktycznym mimo braku opracowanego w formie dokumentu i przyjętego właściwą uchwałą programu służącego działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- brak realizacji zadania polegającego na zapewnieniu osobom doznającym przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- brak realizacji zadania polegającego na zapewnieniu osobom doznającym przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej,
- realizacja programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Mając na uwadze fakt, iż przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, na władze publiczne nałożono obowiązek zapewnienia wszystkim obywatelom równego traktowania i poszanowania ich praw, poprzez działania zmierzające do zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej. Zadania powiatu w tym zakresie uregulowane zostały w art. 6 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015, poz. 1390) oraz uszczegółowione w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który opracowany został i przyjęty Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. (M.P. 2014 r., poz. 445) w celu tworzenia warunków skutecznego przeciwdziałania przemocy wobec bliskich. Obowiązki nałożone na jednostki samorządu terytorialnego, wskazane w obu dokumentach, winny zostać uwzględnione podczas organizowania powiatowego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Stwierdzone podczas kontroli fakty opisane szczegółowo w protokole wskazują, iż w powiecie zgorzeleckim w 2016 r. realizowano trzy spośród pięciu zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy

w rodzinie tj. realizowano zadania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie; Programu Korekcyjno – Edukacyjnego oraz działania profilaktyczne mające na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Powiat zgorzelecki opracował i przyjął bezterminowo właściwą uchwałą powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Dokument ten opracowany został w 2011 r., nie określono w nim terminu obowiązywania, ponadto nie był aktualizowany do dnia kontroli, mimo istotnych zmian w zakresie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmiany Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W ramach realizacji zadań powyższego programu przeprowadzone zostały dwie duże kampanie społeczne, których działania były uprzednio zaplanowane i wprowadzone zarządzeniem Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu. Rozpowszechniane były kalendarze ścienne, ulotki „Masz prawo do …", materiały profilaktyczne dotyczące przemocy seksualnej wobec dzieci oraz karty praw osoby dotkniętej przemocą. Centrum współpracowało z licznymi podmiotami w tym z m.in. z Młodzieżowym Ośrodkiem Socjoterapii w Zgorzelcu i Komendą Hufca ZHP Zgorzelec. Z przedstawicielami oświaty i pomocy społecznej zrealizowano spotkania edukacyjno – promocyjne, zawiązano umowy partnerskie o współpracy, razem z Dolnośląskim Ośrodkiem Polityki Społecznej współorganizowano szkolenie pt. „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – podstawowy algorytm postępowania". Realizowano również Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stopujących przemoc w rodzinie.

Analiza przedłożonych dokumentów wykazała, iż w ramach „udzielania profesjonalnej pomocy i wielokierunkowego wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie" świadczone było poradnictwo specjalistyczne. Adresowane ono było przede wszystkim dla wychowanków pieczy zastępczej (psychoterapeuta prowadził konsultacje indywidualne z których skorzystało 10 osób doświadczających przemocy, w tym 10 z rodzin zastępczych, pomoc prawna udzielona została 9 wychowankom pieczy zastępczej, którzy doświadczali przemocy w rodzinie; psycholodzy udzielili pomocy 70 osobom, które doświadczały przemocy, w tym 67 z rodzin zastępczych).

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu nie realizowało natomiast grup wsparcia, wyjaśniając to brakiem osób zainteresowanych.

Jako nieprawidłowość uznano brak monitoringu i ewaluacji działań. Organ nadzoru nie uznał za monitoring programu działań PCPR, polegających na zbieraniu informacji w zakresie realizacji powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ponieważ zadania zaplanowane w obu dokumentach nie były w pełni zbieżne, a ponadto Centrum nie posiadało jakościowej analizy zebranych danych, by wykazać faktycznie podjęte działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie wykonywane przez powiatowe instytucje.

Zdaniem organu nadzoru, istnieje potrzeba dokonania modyfikacji w Powiatowym Programie i dostosowania go do aktualnego stanu prawnego oraz możliwości powiatu. Bieżąca (coroczna) aktualizacja diagnozy zjawiska przemocy, analiza istniejącej powiatowej infrastruktury (zarówno instytucjonalnej, jak i kadrowej) oraz monitoring Powiatowego Programu pozwoli na pełniejsze wykorzystanie kompetencji działających w powiecie podmiotów oraz stworzenie bogatszej oferty wsparcia dla rodzin doświadczających przemocy domowej.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie (zwanego dalej Programem Profilaktycznym).
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, w okresie objętym kontrolą, pomimo braku opracowanego w formie dokumentu programu, podejmowało działania w tym obszarze, przeprowadziło w partnerstwach z Młodzieżowym Ośrodkiem Socjoterapii, Komendą Hufca ZHP Zgorzelec oraz z Fundacją Wspierania Inicjatyw Lokalnych dwie duże akcje profilaktyczne „Akcja - Reakcja" i „Historia Misia". Organ nadzoru i kontroli uzyskał informacje, iż w 2017 r. działania profilaktyczne podejmowane przez instytucje powiatowe, zostały ujęte w opracowanym w formie dokumentu i przyjętym właściwą uchwałą Rady Powiatu Programie profilaktyczno – terapeutycznym dla osób zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie w powiecie zgorzeleckim na lata 2017 -2020.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań powiatu należy zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w Ośrodkach Wsparcia . W okresie objętym kontrolą powiat zgorzelecki nie prowadził

Ośrodka Wsparcia, nie zlecił realizacji tego zadania organizacjom pozarządowym, jak również nie podpisał umowy z innym powiatem w tym zakresie.

Dyrektor Centrum przedłożył kontrolującym zawartą w dniu 16 listopada 2016 r. umowę partnerską ze Stowarzyszeniem MONAR Dom dla Samotnych Matek z Dziećmi MARKOT z siedzibą w Zgorzelcu. W 2016 r. Centrum przekazało odzież i potrzebne sprzęty (w tym: „wózek 3-częściowy, nosidełko, chodzik, ubranka, zabawki, wózek głęboki, nosidełko samochodowe, spacerówka, bujaczek, cyfrowa niania, bielizna pościelowa, karuzelka.") dla mieszkanek domu; natomiast nie finansowało kosztów pobytu w nim osób doświadczających przemocy. Nie można było, w związku z tym uznać tego działania za realizację zadania wynikającego z art. 6 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

Wprowadzone Zarządzeniem nr 17/2016 z dnia 16 listopada 2016 r. procedury zapewnienia miejsca osobie lub rodzinie doznającej przemocy w rodzinie w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, nie uznano również za wystarczające. Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (zwane dalej SOW) funkcjonują w oparciu o ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i są finansowane z budżetu państwa. Tworzenie Ośrodków Wsparcia (w tym domów dla samotnych matek z dziećmi) wynika natomiast z ustawy o pomocy społecznej i obciąża budżet powiatu. Kierowanie osób potrzebujących do SOW nie jest realizacją zadania wynikającego z art. 6 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań powiatu należy zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w Ośrodkach Interwencji Kryzysowej (zwanych dalej OIK). W okresie objętym kontrolą powiat zgorzelecki nie zapewniał ww osobom miejsc w Ośrodku Interwencji Kryzysowej. Powiat nie utworzył OIK, nie posiadał również porozumienia na realizację przedmiotowego zadania z innym podmiotem. Centrum podejmowało działania mające na celu utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej i przedkładało w planie budżetowym do powiatu zgorzeleckiego zapotrzebowanie, jednakże z powodu braku środków finansowych zadanie to nie zostało zrealizowane. W grudniu 2016 r. Zarządzeniem nr 16/2016 Dyrektor PCPR powołał *Zespół ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz interwencji kryzysowej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Zgorzelcu.* Do prac Zespołu zaangażowano 9 pracowników z różnych komórek, nie rozszerzono natomiast infrastruktury zabezpieczającej potrzebę interwencyjnego schronienia, w związku z czym organ nadzoru i kontroli nie uznał tego

działania jako realizacji ustawowego obowiązku wynikającego z art. 6 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

Zgodnie z art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy opracowanie i realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Środki na wykonanie powyższego zadania zapewnia budżet państwa. Stwierdzono, że w okresie poddanym kontroli w powiecie zgorzeleckim ww. Program został prawidłowo opracowany w formie dokumentu i przyjęty uchwałą Rady Powiatu. Prowadzący program posiadali wymagane szkolenia, a także korzystali z superwizji swojej pracy. Poprawnie dokumentowano podejmowane w ramach programu działania (zajęcia indywidualne, grupowe, monitoring, ewaluację). Przeprowadzona kontrola wykazała jednak, iż dwukrotnie konsultacje indywidualne przeprowadzone były w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w godzinach jego pracy, co było nieprawidłowością ponieważ oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie nie prowadzi się w miejscach, w których udziela się pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie. Wprawdzie Dyrektor Centrum oświadczył, że dochowano wszelkich starań, aby nie dopuścić do ewentualnego spotkania w tym samym czasie osób doświadczających przemocy w rodzinie z osobami stosującymi przemoc. W tym zakresie zapewniono wsparcie dla obu grup potrzebujących w odrębnych znacząco odległych od siebie pomieszczeniach. Ustalony został również plan działania pomiędzy pracownikami PCPR, aby nie dopuścić do ewentualnego spotkania w/w osób. Nie mniej jednak, pomimo dołożenia wszystkich tych starań, jednocześnie użytkowane były części wspólne Powiatowego Centrum (m.in. wejście i korytarz, ponieważ PCPR ma rozlokowane pomieszczenia na jednym piętrze) co było niezgodne z wymogami określonymi w § 7 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r., Nr 50, poz. 259). Sytuacja ta wskazuje na konieczność dołożenia starań aby wesprzeć Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w zakresie zwiększenia zasobów lokalowych.

W ramach monitoringu uczestników– zarówno bieżącej, jak i poprzedniej edycji programu – nie pozyskiwano informacji o funkcjonowaniu uczestników programu od osób bliskich doświadczających przemocy, opierając się przy tym na deklaracjach ustnych

uczestników, iż ich partnerki nie zgadzały się na kontakt z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie. Zdaniem organu nadzoru, istnieje potrzeba dokonania zmian w sposobie prowadzenia monitoringu, uwzględniając kontakt z osobami, które doświadczały przemocy ze strony uczestników programu. Ponadto zalecane jest określenie w treści kontraktu liczby dopuszczalnych godzin nieobecności (oraz ewentualnych możliwości ich odpracowania). W przeciwnym razie – zawarte w kontrakcie zobowiązanie do regularnego uczestnictwa w zajęciach nie daje podstaw do uznania ukończenia programu przez osobę, która nie posiada 100% frekwencji.

W związku z przeprowadzoną kontrolą oraz stwierdzonymi nieprawidłowościami, na podstawie § 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, sformułowano następujące zalecenia:

1. Realizować i monitorować Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
Podstawa prawna: art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390)
Termin realizacji: do na bieżąco

2. Zapewnić miejsca w ośrodku interwencji kryzysowej dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
Podstawa prawna: art. 6 ust 3 pkt 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390)
Termin realizacji: do 31.12.2017 r.

3. Zapewnić miejsca w ośrodku wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
Podstawa prawna: art. 6 ust 3 pkt 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390)
Termin realizacji: do 31.12.2017 r.

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity z 2016 r., poz. 930 ze zm.) kierownik jednostki podlegającej kontroli może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia do Dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu. W przypadku niewniesienia zastrzeżeń do sformułowanych zaleceń pokontrolnych, uprzejmie proszę o poinformowanie tut. Wydziału, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego pisma, o sposobie wykorzystania wyników kontroli, realizacji powyższych zaleceń, uwag i wniosków lub przyczynach braku ich realizacji.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO
Danuta Sawicka
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej

Do wiadomości:
1. Pani Urszula Ciupak
Starosta Powiatu Zgorzeleckiego

2. a/a